

## Kwaliteitskaart Staal Spelling

| Kaart (nummer)    | Voor wie geldt deze kaart/ Domein |
|-------------------|-----------------------------------|
| Welk domein       | Onderwerp: Staal Spelling         |
| Verantwoordelijke | Taalcoördinator                   |
| Geëvalueerd       | Datum: maart 2026                 |

### Doel:

Op de Kameleon geven wij een goede spellingsles, gericht op onze populatie, afgestemd op de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van onze leerlingen.

Onze ambitie voor Taalverzorging is 100% 1F en 80% 1S.

### Werkwijze:

#### Algemeen

- Spelling is uit het hoofd goed opschrijven van woorden en zinnen. Het doel is om eigen teksten, opdrachten en werkstukken bij andere vakken foutloos te kunnen maken.
- We gebruiken voor spelling de methode Staal2. De werkwijze van onze methode Staal2 is het uitgangspunt van ons didactisch handelen. De werkwijze Van Staal2 is eentonig, maar door de routine wordt het geautomatiseerd. Het valt of staat of iedereen dezelfde routines volgt.
- Staal2 legt een vaste verbinding tussen spelling, werkwoordspelling en grammatica, inclusief leestekens. Vanaf midden groep 3 tot en met groep 8 biedt Staal in totaal 35 spellingcategorieën aan voor onveranderlijke woorden. Werkwoordspelling komt in Staal2 vroeg aan bod, al in groep 4 wordt de woordsoort werkwoord aangeboden. In groep 4 en 5 leren de kinderen spelenderwijs werkwoorden vervoegen. Vanaf groep 6 start Staal2 echt met werkwoordspelling en vervoeging met het werkwoordschema. Elke derde les in de week is een grammatica les, met aandacht voor woordsoorten, zinsdelen en leestekens. Grammatica komt ook in de andere lessen op een logische manier aan bod.
- Onderaan dit document zijn de gouden praktijktips te vinden vanuit de methode. In de algemene handleiding (digitaal) is ook veel informatie te vinden over het gebruik van Staal2.
- Na de spellingtoetsen wordt het registratieblad ingevuld. Hiermee kan gericht extra instructie worden gegeven, voortgang wordt genoteerd op een extra blad. Les 5 is geschikt voor extra instructies.
- Staal2 biedt de spellingdoelen aan op referentieniveau 1F en 2F. Het doel van Staal2 is om alle kinderen naar het voortgezet onderwijs te laten uitstromen op 2F-niveau.

#### Didactisch handelen

- Groepopstelling: iedereen zit in een theateropstelling, de leerlingen zitten frontaal. Dit bevordert de interactie en oogcontact (zie algemene handleiding).
- Didactische pijlers: sociaal leren, betekenisvol leren, strategisch leren en leren leren.

#### Lesmodel

De leerkracht geeft, met behulp van de handleiding, doelgericht vorm aan een gedifferentieerde en effectieve instructie. De handleiding van Staal2 maakt (gedeeltelijk) gebruik van het EDI-model (Expliciete Directe Instructie).

Binnen het EDI-model creëert de leerkracht de mogelijkheid om te differentiëren in uitleg en instructietijd voor de leerlingen en zorgt zij voor meer dialoog tussen de leerlingen onderling.

In de praktijk betekent dit dat de school ernaar streeft alle leerlingen te laten profiteren van de groepsinstructie en vooral tijdens de verwerking rekening houdt met de verschillen tussen leerlingen. Goede spellers krijgen dan verrijkingsstof en zwakke spellers krijgen extra instructie die rekening houdt met hun leerbehoeften.

Tijdens de les wordt gedifferentieerd d.m.v. de juiste vragen stellen aan de juiste leerlingen, wie stel ik welke vraag?

#### Leertijd

2,5 uur per week vanuit de methode Staal2. Daarnaast komt het vakgebied spelling natuurlijk ook terug bij de overige vakken.

#### Procedure:

##### Algemeen

- Elke spellingles is op dezelfde manier opgebouwd: opfrissen, instructie, oefendictee, nabespreking en zelfstandig werken.
- Stappen tijdens het dictee:
  - >Zet de categoriekaart op het bord. De kinderen gebruiken hun Staalboek (klapper)
  - >Het woord wordt door de leerkracht benoemd, in koor herhaald, in klankgroepen gehakt en in stilte opgeschreven. De leerkracht blijft ook stil tijdens het denkproces.
  - >Tijdens het oefendictee leggen de kinderen hun vinger op de categorie. Ze denken aan de categorie. In de handleiding per leerjaar is de afbouw terug te vinden van visueel materiaal (wandplaten en klapper met categorieën). Als in de handleiding staat dat er geen categoriekaart wordt gebruikt, hoeven ze ook geen categorienummer op te schrijven.
  - >Kinderen schrijven het woord op en controleren het in stilte.
  - >Kinderen schrijven de categorienummers boven het woord. De kinderen en leerkracht benoemen altijd de categorieregel. Kinderen moeten zelf vloeiend de categorieregel kunnen benoemen, doe dit dus niet zelf. Tussenstap kan zijn dat de leerkracht het eerste stukje voordoet, het kind maakt het af.
- Met de klas een teken afspreken als het woord niet goed is gehoord of te snel gaat (bv 1 vinger in de lucht als het te snel gaat, 2 vingers in de lucht als het niet goed is gehoord).
- Dictee wordt klassikaal **nagekeken**, de leerkracht schrijft het woord op het bord en de categorieregels worden benoemd. De woorden worden verbeterd door de leerlingen. Hoeveel keer ligt aan de reden dat de leerling de fouten maakten: is het omdat ze het lastig vinden, of uit nonchalance? Vaak overschrijven maakt vaak dat de nonchalance in het nakijken wel verdwijnt. Qua kleur gebruiken we groen i.v.m. herkenbaarheid.
- Verwerking werkboek kan hierna of in de weektaak. Opdrachten met één ster: er wordt een nieuwe categorie geïsoleerd aangeboden. Opdrachten met twee sterren: er worden oude en nieuwe categorieën door elkaar aangeboden en geoefend. Opdrachten met drie sterren: deze opdracht bevat open opdrachten, waarin de kinderen zelf woorden en zinnen bedenken.
- Categorieplaat hangt aan de wand.
- Als minder dan 80% een regel beheerst: vertragen, hier is ruimte voor.

##### Registratie

- Het blokplan voor spelling was minder praktisch in gebruik. We gebruiken nu het registratieblad van Staal2 (wat je na een toets invult). Dit is overzichtelijker en geeft meer richting. Ongeveer 1x per week om bij te houden. Met les 5 (handig op vrijdag) pak je vooral de uitvallers. Je kan op een extra papier registreren wat de voortgang is, wat je bewaart samen met het registratieblad.

##### Software

- Als we software gebruiken: voorkeur voor Staal 2, om verwarring van de leerlingen te voorkomen.

### Differentiatie

De Kameleon werkt niet met vaste niveaugroepen. Per leerdoel kan het verschillen wie intensievere begeleiding en wie verdieping nodig heeft. Tijdens de EDI-instructies/oefendictiee wordt bepaald welke leerling wat nodig heeft. Eerdere observaties en toetsen dienen als extra achtergrondinformatie.

- Bij het afnemen van dictees gebruik je de woorden vanuit de methode en pas je niet aan. De herhaling van langer en korter geleden aangeboden doelen is essentieel voor het inslijpen en laten beklijven van de categorieën. Kies je hier toch voor, vervang dan woorden met categorieën die de leerlingen overwegend beheersen en dan met name bij les 5.
- Bij kinderen die werken aan **sleeppoelen en extra oefening** nodig hebben: ondersteuner/leerkracht oefent woordlijsten (boekje Staal2 met woordlijsten) en puur dictees geven en nabespreken, veel de categorieregels laten verwoorden. Alles in één taal doen, dus geen andere werkwijze. Ook voor externen, geen verschillende manieren (zoals taal in blokjes en BLOON). Als je goed wil spellen, moet je puur schrijven. Digitaal is meer als extra, maar niet de beste manier om te oefenen.
- Geen verdiepende vraag/moeilijkere woorden toepassen tijdens het oefendictiee. Spelling is een vaardigheid, je kan er van alles bij bedenken, maar je wordt er niet beter van.
- **Verrijking:** kinderen die de basisstof snel doorlopen, mogen zelfstandig door de stof. Zij hoeven niet de klassikale uitleg af te wachten (met uitzondering van de lessen 1 en 3). Deze leerlingen krijgen verdiepende en aanvullende opdrachten vanuit de methode Staal (plusboek) of extra uitdaging door middel van andere programma's (verbreding). Beide opties zijn goed, hoewel we in eerste instantie kiezen voor het plusboek. In het plusboek van Staal 2 worden de vaardigheden die zij qua spelling beheersen op moeilijkere woorden geoefend. Dit is goed om uitgedaagd te blijven in het herhalen van de spellingsregels. Na verloop van tijd, als in overleg wordt gekozen voor verbreding tijdens les 2, 4 en 5 met andere boekjes op bv taalgebied, kunnen zij zich in andere onderwerpen verdiepen. Wanneer je merkt dat hun spelling hierdoor toch achteruit gaat, wordt geadviseerd toch weer voor het plusboek te kiezen en wellicht meer lessen mee laten doen dan enkel les 1 en 3.

Voor de groepen 2 t/m 8 is Levelwerk aangeschaft

- **Niet doen:** alvast categorieën aanbieden die in een ander leerjaar voorkomen. Het wordt pas veel later getoetst: principe is dat we over het aanbod heen toetsen. Je wil het op dezelfde manier aanbieden zoals het wordt aangeboden op dat moment. Je maakt het anders ingewikkeld voor andere collega's.
- Als we thuis extra willen laten oefenen, kan het gebruik van de categoriekaart met de categorieregels erbij handig zijn, zodat dit wordt geautomatiseerd. Oefenen via software en puzzels/werkbladen is weinig zinvol en hierdoor krijg je verwarring. Spelling is geen vak om huiswerk voor te geven. Thuis gaat toepassen niet altijd op de goede manier zoals op school. Ook geen BLOON, in principe geen huiswerk geven.

### Analyse:

- Vanuit het registratiemapje met registratieblad weten we welke kinderen bepaalde categorieën nog onvoldoende beheersen en extra instructie nodig is.
- Vanuit de IEP-analyse signaleren wij of leerlingen een grotere achterstand (half jaar of meer) hebben en nemen wij vanaf groep 5 bij deze leerlingen de DMT af (in de onderbouw wordt deze al standaard afgenomen).
- Als blijkt dat het functioneringsniveau DMT en spelling gelijk zijn of DMT is lager, dan wordt er extra ondersteuning geboden (ondersteuningsniveau 3) op DMT. Als het functioneringsniveau van DMT hoger is dan spelling, dan wordt er ondersteuning (ondersteuningsniveau 3) geboden op spelling.

### Wijze van registratie:

#### Evalueren

Na elk thema volgt een methodetoets. Deze wordt op papier gemaakt. De resultatenmonitor is gekoppeld aan Parnassys. Vanaf leerjaar 3 wordt twee keer per jaar de IEP toets afgenomen. De geanalyseerde gegevens van elke groep worden op schoolniveau en in een groepsbespreking met de intern begeleider besproken.

# 15 gouden praktijktips voor effectief spellingonderwijs

**1 Gebruik allemaal dezelfde instructietaal**  
Voorkom verwarring bij kinderen en collega's en zorg ervoor dat iedereen op school de instructietaal uit de handleidingen gebruikt. Wees precies en doe het hardop denkend voor, zodat de kinderen zien en horen hoe ze het moeten doen.

**2 Noem altijd de categorienaam**  
De kinderen en jijzelf benoemen altijd de categorienaam, nooit het nummer van de categorie. Het doel van het nummer is dat de kinderen gestimuleerd worden om tijdens het schrijven aan de categorie te denken: jij gebruikt het nummer om te kijken of de kinderen aan de goede categorie hebben gedacht.

**3 Hanteer ook bij andere vakken de categorienamen en de regels**  
Zorg voor samenhang en transfer door dezelfde categorienamen en -regels te hanteren, zowel bij aanvankelijk en voortgezet lezen, taal en de andere vakken. Laat de kinderen alle fouten verbeteren in woorden waarvan ze de categorie hebben geleerd.

**4 Gebruik alleen de klanknamen**  
Benom tot en met groep 8 bij spellen de klanknaam van de letters zoals in groep 3 wordt aangeleerd: gebruik niet de alfabetnaam. Zo voorkom je fouten bij de spelling.

**5 Zorg dat alle kinderen jou goed zien**  
Zet de tafels en stoelen tijdens de instructie in de theateropstelling. Als alle tafels naar jou gericht zijn, kunnen de kinderen je goed zien als je het hardop voordoet. Dat geeft rust en focus in de groep.

**6 Voer de les consequent uit**  
Alle aangeleerde elementen van spelling, werkwoordspelling en grammatica worden elke week herhaald. Dus alle kinderen oefenen veel. Je kunt elke dag observeren wie het goed en minder goed doen en zo nodig meteen bijsturen.

**7 Bouw de visuele ondersteuning af**  
In de handleiding van Staal Spelling en grammatica staat precies aangegeven op welke momenten je moet afbouwen. Pas het afbouwen wel aan de behoefte van het snelle of het wat minder snelle kind aan. Zo is er veel differentiatie mogelijk binnen je les.



**8 Vul dagelijks het registratieblad in**  
Het lijkt veel werk, maar de dagelijkse foutenregistraties van de dictees op categorieniveau leveren je ontzettend veel op. De volgende dag weet jij of je duopartner meteen met welke categorieën de kinderen nog moeite hebben en welke categorieën je dus kunt opfrissen.

**9 Stem niet-methodegebonden toetsen af op je aanbod**  
Plan toetsen zorgvuldig. Neem niet-methodegebonden toetsen pas af als de gevraagde categorieën allemaal zijn behandeld. Kies na overleg per groep het juiste moment.

**10 Oefen samen met je team**  
Houd elkaar scherp. Benut de teamvergaderingen om de correcte namen van de categorieën en de regels met elkaar te oefenen. Hiermee voorkom je cognitieve verwarring bij de kinderen.

**11 Breng (dyslexie)behandelaars op de hoogte**  
Er zijn mogelijk kinderen op school die binnen of buiten school extra begeleiding krijgen voor spelling en/of dyslexie. Breng hun behandelaars op de hoogte van de didactiek, maak voor hen een kopie van de regelkaart en zorg ervoor dat het kind zijn staalboek altijd meeneemt naar de extra les.

**12 Informeer ouders en verzorgers**  
Vertel ouders en verzorgers hoe het spellingonderwijs verloopt en leg uit hoe Staal Spelling en grammatica in elkaar zit. Maak hen ervan bewust dat de categorieën en regels anders zijn dan zij vroeger hebben geleerd.

**13 Laat je niet afleiden**  
Binnen het onderwijs worden regelmatig onderzoeken gepresenteerd die het ei van Columbus lijken te zijn. Laat je hierdoor niet afleiden! Scholen die Staal Spelling en grammatica precies volgen, zowel in het regulier als in het speciaal onderwijs, behalen het maximale resultaat.

**14 Houd je altijd aan de didactiek**  
Merk je dat je (nog) geen optimaal resultaat haalt, houd dan toch vast aan de methode. Haal er geen andere aanpakken buiten de methode bij, dit veroorzaakt cognitieve verwarring bij de kinderen. Analyseer waar het niet goed gaat en richt je op dat onderdeel. Vraag eventueel ondersteuning bij een van de scholingspartners van Malmberg.

**15 SPECIAAL VOOR DE DIRECTIE**  
Schuif altijd aan bij de bijscholings- en implementatietrainingen van het team. Dan merk je waar men tegenaan loopt en waar ondersteuning nodig is om het meeste uit het team te halen. Je kunt dan ook inhoudelijk meedenken met de te nemen besluiten.